

Iz polpreteklega časa.

(Dalje.)

Gospoda Urančič-a so nasledovali kot učitelji v Šturiji do sedaj še sledeči gospodje, od katerih vsak je ondukaj več ali manj let služboval: Dolar Primož, Fajfer Pavle, Jančar Josip, Borštnik Janez, Govekar France, Gross Peter, Božič Lavoslav, Setničar Jakob. Občinarji so jih v resnici spoštovali in ljubili, koje lepe lastnosti so tukajšnjim prebivalcem tako rekoč prirojene, katere se pa povsod ne nahajajo. Gospod Grabrijan je služboval v Šturiji od leta 1831. do 1838. kot duhovnik in potem se je (menda koj) kot dekan v Vipavo premestil, kjer se mu je, kot distriktnemu šolskemu nadzorniku, široko polje v pospeh šolstva odperlo. Kako delaven in vnet bil je ta neutrujeni gospod gledé povzdige šolstva, znači najbolj to, da so se pod njegovim nadzorstvom in na račun neumornega delovanja njegovega v Vipavskej dolini zaporedoma še sledeče šole vstanovile: V Št. Vidu, na Slapu, na Planini, v Budanjah, na Colu, v Černemverhu in v Vipavi se je enorazrednica v štirirazredno glavno šolo preustrojila. Tukaj se je zidalo tudi krasno, praktično in prostorno šolsko poslopje s štirimi učnimi sobami in trojnimi priličnim stanovanjem za učitelje, katero je tako urejeno, da se z malimi stroški lahko v meščansko šolo predela, s čemur je tudi za prihodnost verlo preskerbljeno.

Blagi gospod Grabrijan pa nij skerbel mladini Vipavske doline samo za duševno hrano, nego bil je tudi pravi naprednjak v kmetijstvu; on je bil prvi, kateri je v Vipavskej dolini prekorigstno rastlino „krompir“ saditi in ljudstvo v pridelovanji taiste podučevati pričel, kar ga je tudi dvoletnega truda in prigovarjanja stalo. Še le potem, ko so se ljudje dejansko o vsem — dobrem vspehu — prepričali, pričeli so ga sami v tem prekorigstnem delu posnemati, ter saditi v Vipavskej dolini krompir, o katerem so poprej mislili, da raste samo po gorah in rotih, a ne po nižavah. Sedaj pa daje ta prekorigstna rastlina večini prebivalstva Vipavske doline zdatni del hrane.

Gospod Jakob Setničar služboval je tukaj celih devet let z najboljšim vspehom gledé podučevanja mladine; njemu naslednik bil je podpisani (Rant Matija), kateri je tukajšno službo po poldrugoletnim prestanku šole — (rednega poduka mladine — ker toliko časa bila je Šturija brez učitelja) — dné 7. novembra 1873. leta nastopil, ter je ondukaj do 11. oktobra 1878. služboval.

Pod marljivim in trudapolnim delovanjem in prizadevanjem gospoda predsednika Janeza Defranceschi-ta, ki je bil s pričetkom l. 1877. voljen v prvomestnika krajnemu šolskemu svetu, deloval je krajni

šolski svèt od prvega početka do sedaj vedno plodonosno v prospèh šolskega napredka. Pod njim spravilo se je šolsko obiskovanje v najlepši in popolni red, ter se učiteljeva plača od 400 na 500 glđ. letnih dohodkov stalno povišala. Po njegovem neumornem prizadevanji in skerbnem gospodarstvu spravil se je denarni znesek nad 5000 glđ. av. v. skupaj, kateri je sedaj v kranjskeji hranilnici v Ljubljani za napravo nove šolske hiše Šturijske — da se pomnoži — obrestno naložen.

Ko je ta blagi gospod pred 17. leti na kermilo županstva prišel, zasijala je tukajšnjim učiteljem milejša doba. Do upeljave novih šolskih postav plačevala je tukajšne učitelje občinska blagajnica; do časa gosp. Defranceschi-ta bili so pa učitelji tukajšni gledé male plače od 250 glđ. av. v. zelo na slabem, ker še to malo se jim je od časa do časa neredno odrajtovalo, kar je bilo tudi uzrok kratkemu službovanju nekaterih v tem kraji. Ali gosp. Defranceschi bil je v tej zadevi od prvega početka — do zadnjega konca popolnoma natančen in točen, kar naj se tukaj poznim časom v spomin zapiše.

Dalje moram omeniti tukaj še podpredsednika krajnemu šolskemu svētu gosp. Avgusta Nussbaum-a. On ni le prijazen in značajni gospod, nego je z dušo in telesom za povzdigo pravega napredka, izobražbe in olike tukajšne mladine zavzet. Sprožil je prvi misel, da bi se občini Ajdovščina in Šturijska v eno skupno šolsko občino z čvetero-razredno ljudsko šolo zjedini, kar bilo bi neprecenljivih dobrih nasledkov gledé izobražbe mladine in splošnega napredka za obe občini. V ta namen podal je bil on svoje mnenje v pismenej ulogi krajnemu šolskemu svētu v Šturijski dné 24. marcija 1876., in koj drugi dan bila je v ta namen seja, v katerej se je sklenilo tudi Ajdovce v povedani namen pridobiti. Oba krajna šolska svéta — Šturijski in Ajdovski — imela sta potem pod predsedništvom c. k. okrajnega šolskega nadzornika za Goriško, gosp. Franja Vodopivec-a, dné 26. julija istega leta v Ajdovščini skupno sejo in posvetovanje, pri katerem sta se v principu za to prekorigstno združenje tudi zjedini; le glede prostora, kjer bi se imelo novo (skupno) šolsko poslopje zidati, bila sta še različnih mislij. —

Pozneje pa je temu nameravanju deželni šolski svèt Kranjski s tem — začasno — konec storil, da zavoljo dvojnih različnih šolskih uprav in drugih raznih okoliščin, katere so na Kranjskem in Primorskem gledé šolstva sedaj v postavnej veljavi, zadevajočih sklepov ne more odobriti.

V sadjereji pričelo se je na tukajšnej ljudskeji šoli meseca marcija 1876. leta prvič dejansko podučevati. Da se je mogel ta prvi prekorigstni poduk koj iz početka dejansko in vspešno izverševati, zahvala gre v prihodnjemu listu navedenim milim dobrotnikom v tem obziru.

(Konec prih.)